

tir i d'altra banda *embeutir i *esbeutir, i que aquests prenguessin pertot *-lt-* en català i restessin amb *-ut-* en llenguadocià, és tan natural com que de *malaute* es derivés *emmalaltir*: de fet *malalt*, *galta*, *fornal*, *gual* han substituït pertot en català les formes amb *-ut-* o amb *-u*.

Reconec que en cat. i llengua d'oc en aquest participi BIBITUS predominen les formes amb *-d-*, però en els parlars d'oïl hi ha *-t-* conservada pertot. Potser la *-t-* ací es deuria que la formació derivada BIBIT-IRE com a base d'aquest mot ja existiria formada des del llatí vulgar, d'on síncope més primerenca. De tota manera admetem que esperaríem trobar també alguna forma amb *-ud-* en el nostre verb. El nom del poble de *Bèuda*, denominació ben antiga, sembla correspondre als llocs dits *la Beguda* ('la taverna') en la nostra toponímia. Per més que hi hagi les formes tortosines i valencianes *abeltir*, *embeltir* i semblants, són molt en minoria, i tot plegat ens fa pensar si no hem de preferir una base BALT- amb A i amb L des de l'origen. És cert que ni el canvi de *-ut-* (< B'T) en *lt* en català ni el de *-LT-* en *-ut-* en occità tenen res de difícil; és cert que admetre el pas d'*-elt-* (o *-eut-*) pretònic a *-alt-* (*-aut-*) no és gens sorprenent i és quasi tan natural com que hi hagi hagut *a'* des de l'origen, pertot arreu; i no obstant és clar que fóra més simple o més òbvia en tots dos dilemes la segona alternativa; i per més que el manteniment general de la sorda en BIBITUS sigui justificable, és clar que un ètimon amb *-LT-* etimològic ens llevaria un escrúpol que BIBITUS ens pot deixar.

D'altra banda una base BALT- té aire pre-romà, i de fet l'àrea circum-pirinenca del mot també es presta a suggerir un origen pre-romà. Dins aquest terreny ja, no podríem excloure procedències nacionals ben diverses (ben cert tampoc les no indoeuropees) però l'orientació més òbvia és pensar en l'arrel BALT-, de les llengües de l'Est d'Europa (que, si no la dissociem del més simple BAL-, la retrobem en totes les famílies de la gran estirp i per tant l'hem de tenir com a indoeuropea, i altrament aquí mateix hi hem relligat BALCA). Per a un mot pre-romà dels Pirineus orientals se'ns acut de seguida el sorotàptic, el lèxic del qual tenia especials afinitats en les llengües balto-eslaves i albano-illíries, i BALT- es troba en aquestes, i justament en les bàltiques amb un sentit ben propi a fornir el que tenim: lit. *báltas*, *baltá*, 'blanc', letó *balts* id., amb el verb lit. *báltiti* 'blanquejar, tenir una lluentor blanquinosa' («weiss schimmern»),⁵ que almenys pels sons és igual a *abaltir*. Que un mot per a 'esgrogueir-se, tornar-se pàllid' passi a significar 'desmaiar-se', i segueixi cap a 'caure en basca', 'cedir a la son, pegar becaïnes' (i pugui arribar fins a 'estabornir' i 'deixar exhaust'), no cal aturar-se gaire a demostrar-ho. En altres llengües veïnes i de lèxic afí al sorotàptic el sentit del mot pren altres biaixos, que no ens aparten massa del nostre, i més aviat poden indicar vies d'accés paral·leles o més o menys convergents. Sobretot a base de la noció de 'lluentor' es passa a la de 'maresma, aiguamoll': recor-

dem els *lluents*, bassals de les terres de l'Albufera, i les *llaunes* empordaneses, grans tolles (lluïssor metàl·lica), de les platges i arenys costers. D'ací el letó *Baltina ezers*, nom d'un llac, i el nom mateix del *Mare Balticum* [S. IX]; això resta viu en les llengües antigues i modernes d'aquests grups: esl. comú *bolto*, paleosl. *blato*, rus *bolóto* 'bassal, llac, aiguamoll', sbcr. *blàto* 'fangar, bassa', alb. *balië*, *balt*, 'tolla, llot, argila'. Car, al capdavant, també per via de la idea d'«enfangar-se, empantanegar-se» arribaríem a nocions com 'quedar impotent, atabalat, perdre forces, esmortuir-se', i en alguna mesura pogué haver-hi confluència entre dos brancs del mateix corrent d'idees.

Si la pista més certa es troba del costat de *viĭtrus* o del de BALTA no gosaré decidir-ho i no sé pas quan es podrà fer.⁶ El que sé del cert és que totes dues idees són incomparablement més raonables i dignes de reflexió que totes les que s'havien proposat fins ara.

DERIV.: *Abaltiment* [fi S. XIX, NOLLER]. *Esbaltiment* [DAmen.].

¹ Crec que és infundat atribuir al cat. or. la forma *esbaltir*, com ho fa *Alcm* sense altra base que un passatge de F. Mathew (1879), el poeta i autoritat dels Jocs Florals, que era de Barcelona i de lèxic generalment imitat, comú o de segona mà: la devia haver apresada del seu mestre Marian Aguiló o d'un altre mallorquí. — ² Del *DAG* ho recull *Alcm*; i la definició d'*esbaltir* en Lab. 1839 (o Belv.) sembla ja referir-se a això mateix; en efecte els mots de Lab. que no són de l'ús comú del cat. central o que no coneixia ell de la seva regió Tortosa-Maestrat, són trets generalment d'alguns documents de caràcter mercantil barceloní que havia llegit en col·leccions com les *Memòries* d'A. de Capmany i anàlogues. — ³ Per a aquest mot dialectal italià, vegeu Mussafia, *Wien. Sitzber.* cx, 419; Sainéan, *BbZRPb.* x, 49-50. — ⁴ Aquesta desgraciada etimologia l'obliga a fer com si s'oblidés de l'existència de la forma *abaltir* i del sentit quasi general d'«ensopir» i anàlegs; i a invertir les accs. del mateix *esbaltir* encapçalant per les més rares, i secundàries, de 'desfer a bocins' o 'disseminar'. — ⁵ Fraenkel, *Die Baltischen Sprachen*, p. 19s. i *Lit. Et. Wb.*; Voelkel, *Litauisches Elb.*, s. v. Per al conjunt més ample, Berneker, *Slav. Etym. Wb.*, s. v. *blato*; R. Trautmann, *Balt.-Sl. Wörterb.*; Pok. *IEW* 119. — ⁶ Hi ha alguns parlars llenguadocians on la *-L-* es manté fermament davant consonant dental, sense vocalitzar-se gens en *y*; molta més extensió tenen aquells on es vocalitza, i en general en llengua d'oc és més aviat davant dental on la vocalització de *L* en *-u-* té l'abast màxim. En total es tracta d'un conjunt dialectològic complicat en grau extrem, amb entrecreuaments quasi laberíntics, cf. Ronjat, *Gramm. Ist. des P. Prov. Mod.* II, § 331 γ 1, i δ. Com hem vist, tots els parlars llenguadocians tenen *-u-* en aquest mot, en cap no hi ha *-lt-*. ¿Es podria fer valer això en pro de l'ètimon BIBITUS i contra BALT-? Que en català tinguem *-lt-* pertot i no *-ut-*